

усіх етапах уроку; при його застосуванні мають враховуватися усталені вимоги, незалежно від форми навчання – інклюзивний, інтегрований, або звичайний клас у масовій школі.

Література:

1. Сак Т.В. Індивідуальний навчальний план учня з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі// Дефектологія. – №3. – 2010. – С. 3-6.
2. Сак Т.В. Організація навчального процесу в інклюзивному класі//Дефектологія. –№2. –2011. –С. 8-12.
3. Loreman T., Deppeler J., and D. Harvey. Inclusive Education: Supporting Diversity in the Classroom / 2nd ed. [Інклюзивна освіта: збереження розмаїття в інклюзивному класі] [Текст] / Т. Loreman, J. Deppeler, D. Harvey. – Crows Nest, N.S.W. : Allen & Unwin, 2011. – 301 p.
4. Loreman T., Deppeler J., Harvey D. /Inclusive Education. A practical guide to supporting diversity in the classroom. Routledge Falmer, London and New York, 2005.

УДК: 436. 433 (091) (477) «18/19»

ВПЛИВ ГУМАНІСТИЧНИХ ІДЕЙ ХVІІІ – ХІХ СТ. НА РОЗВИТОК ЗАГАЛЬНОЇ І СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Д. М. Супрун, М. О. Супрун

У статті розглянуті питання розвитку філантропічних ідей ХVІІІ – ХІХ ст. у контексті їхнього впливу на тогочасну педагогічну науку та практику. Аналізується внесок наукової школи академіка В. М. Синьова у дослідження зазначених питань, зокрема вивчення гуманістичної діяльності Ф. Гааза та Дж. Говарда.

Ключові слова: гуманізм, педагогіка, виховання, освіта.

Влияние гуманистических идей ХVІІІ – ХІХ ст. развитие специальной педагогики
В статье рассмотрены вопросы развития филантропических идей ХVІІІ – ХІХ ст. в контексте их влияния на педагогическую науку и практику того времени. Анализируется вклад научной школы академика В. Н. Синьова в исследование данных вопросов, а именно изучения гуманистической деятельности Ф. Гааза и Дж. Говарда.

Ключевые слова: гуманизм, педагогика, воспитание, образование.

Philanthropic ideas of ХVІІІ – ХІХ century and their influence on the development of special pedagogy

The article regards the problems of the development of philanthropic ideas of the ХVІІІ – ХІХ century in the context of their influence on pedagogic science and practice. The article studies the influence and role of academician V. M. Synyov's scientific school in the investigation of the above mentioned questions and F. Haahs's and J. Howard's humanitarian activity.

Keywords: humanism, education, upbringing, education.

Характерною ознакою сьогодення є значне посилення наукового інтересу до дослідження вітчизняної та зарубіжної педагогічної думки минулого, зокрема її інтегрованих сфер, до яких відноситься й пенітенціарна дефектологія. Основоположником цієї галузі знань є академік В. М. Синьов, ним була створена ціла творча група дослідників різноманітних проблем цієї галузі знань (О. Д. Гришко, О. П. Северов., Д. О. Ніколенко та ін.).

Сучасна історико-педагогічна теорія розглядає пенітенціарну корекційну педагогіку як науку про перевиховання засуджених із особливостями психічного та фізичного розвитку, що відбувають покарання головним чином у вигляді позбавлення волі. Вона вивчає зако-

номірності та специфіку педагогічного процесу в пенітенціарних установах, принципи, методи, форми впливу на засуджених, які мають різноманітні особливості розвитку.

У 1995 році О. Д. Гришком, під науковим керівництвом В. М. Синьова, була захищена, вперше в Україні і у колишньому СРСР, кандидатська дисертація зі спеціальної психології, яка була присвячена висвітленню питань корекційно-виховної роботи з розумово відсталими засудженими підлітками, в умовах пенітенціарної установи для неповнолітніх.

На сучасному етапі розвитку суспільства перед пенітенціарною педагогікою повстає завдання дослідження кримінологічних та пенітенціарних проблем дефектології, з метою формування у осіб із особливостями психофізичного розвитку соціально-нормативної поведінки, профілактики правопорушень, перевиховання особистості.

Враховуючи надзвичайно важливу соціальну проблему відбування покарань засудженими із особливостями психофізичного розвитку, педагоги значну увагу приділяють вивченню основ цієї науки майбутніми працівниками зазначеного типу установ.

Розглядаючи професію соціального працівника як інтегровану, тобто ту, що поєднує в собі знання педагогіки, психології, юриспруденції, медицини та інших галузей знань, ми, під час вивчення історичних джерел пенітенціарної та дефектологічної думки, вважаємо за доцільне зупинитися на діяльності окремих постатей, які до цього часу є взірцем служіння Вітчизні.

Витоки філантропічної допомоги знедоленим дорослим людям та дітям із особливостями психічного та фізичного розвитку знаходяться ще у періоді Київської Русі, коли, за свідченнями істориків, церкви та монастирі надавали медико-соціальну допомогу найбільш вразливим верствам населення. Поряд із церквою, й прогресивні діячі науки, освіти, медицини стали звертати увагу на стан благодійницької роботи у пенітенціарній системі. Керуючись гуманістичними підходами до створення належних умов для засуджених різного віку, тогочасна передова громадськість особливу увагу звертала на становище дітей та підлітків, що мали певні відхилення психофізичного характеру. Серед цілого ряду імен філантропів минулого, що зробили вагомий внесок до розвитку гуманістичних основ соціальної роботи, визначне місце належить Ф. П. Гаазу та Дж. Говарду.

Ф. П. Гааз (1780–1853) народився у невеличкому містечку біля Кельна. Медичну освіту одержав у Відні, де працював під керівництвом відомого у той час офтальмолога професора А. Шмідта. Випадково викликаний до захворілого російського вельможі А. Репніна. Ф. Гааз з успіхом його вилікував і, послухавшись його, вирушив разом із ним до Росії та з 1802 року оселився в Москві.

У Москві Федір Петрович швидко набуває репутації відмінного спеціаліста і гуманного, чуйного лікаря. Маючи велику приватну практику, він безвідмовно допомагав незаможним хворим, систематично відвідував московські лікарні та «богоугодні заклади», незмінно викликаючи любов і вдячність у скривджених долею людей.

У період наполеонівської навали Ф. Гааза було мобілізовано до війська. Вийшовши після закінчення війни у відставку, він повернувся до другої батьківщини – у Москву. На той час Федір Петрович став одним із визначних лікарів російської столиці. Його постійно запрошували на консультації, до нього приїжджали радитися здалеку. Незважаючи на повну відсутність корисливості, він, у силу свого положення, став володарем значних коштів.

І от до цієї, відомої своєю широкосердечною шляхетністю і добротою, людини у 1828 р. звертається московський генерал-губернатор князь Д. Голіцин із пропозицією увійти до складу організованого ним губернського піклувального в'язничного комітету. Ф. Гааз відгукнувся на пропозицію. З цього часу він, як пише А. Коні, «із новою діяльністю почав і нове життя».

Побачивши на власні очі стан тюремної справи, увійшовши в контакт із арештантами, Федір Петрович, вочевидь, пережив сильне щиросердне потрясіння. Мужня душа його не

члякалась гіркої одноманітності картин, що відкрилися йому. З непохитною любов'ю до людей і до правди, вдивлявся він у ці картини та із завзятістю, гарячністю почав трудитися над пом'якшенням їхнього становища. Цьому покликанню і присвячував весь свій час, поступово облишивши жити для себе.

Ф. Гааз жив у часи царювання Миколи I, у сувору епоху кріпосництва, народного безправ'я та безглуздої жорстокості. Не дивина, що за таких умов положення людей, позбавлених волі, було жахливим. Засуджених позбавляли майже всі людських прав, хворому відмовляли навіть в допомозі, нещасному – в співчутті.

Як член комітету, головний лікар московських в'язниць, Ф. Гааз із самого початку особливу увагу звертав на пересильну в'язницю, що розташована на Воробйових горах (тепер там височіє будинок Московського університету). До цієї в'язниці прибували арештанти з 24 губерній Європейської Росії, які прямували до Сибіру. Щорічна кількість їх досягала 6–8, а в окремі роки 10–11 і навіть 18 тис. осіб. За період із 1827 по 1846 р. до Сибіру перепроваджено через Москву майже 160 тис. осіб, не враховуючи дітей, які слідували за батьками.

У пересильній в'язниці Ф. Гааз контактував із всіма засланими, і картина їхніх фізичних і моральних страждань постала перед ним у всій жахливій суті. Насамперед, його вразила система конвоювання, що тоді застосовувалася. Засуджені йшли до місця ув'язнення «на пруті». Полягала ця система в тому, що засланих немов «нанизували» по 8–10 осіб на товстий залізний, майже з аршин, прут, із спеціальними кайданами. Прикуті у такий спосіб за одну руку до прута, арештанти, різні за віком, зростом, станом здоров'я, витривалістю, насильно з'єднувались на весь час багатоденного шляху. Тупцюючись біля прута, наступуючи один на одного, натираючи руки кайданами, залізо котрих нестерпно розпалювалося під променями степового сонця та пробирало наскрізь холодом взимку, завдаючи рани і відмороження, нещасні заслані йшли до місця призначення. Вони залишалися прикутими і під час сну, і при відправленні природних потреб. Лише у випадках, коли «товариші по пруту» притягали умираючого або тяжко хворого, на якого ні лайка, ні прокльони і, навіть, побої супутників уже не впливали, охорона була змушена на черговому етапному пункті знімати з прута таких бідолах. Слід зазначити, що жертвами цієї системи в основному були не небезпечні злочинці, яких засуджено до каторги, а люди, яких відправляли адміністративно за місцем проживання (особи, які прострочили паспорти). Навіть ті, які пересилалися за рахунок поміщиків, до їхніх маєтків та кріпосні, які були на заробітках й інші.

Зрозумівши всю страхітливність цієї нелюдської системи, Ф. Гааз до самої смерті вів із нею завзяту непримиренну боротьбу. Проте, не дивлячись навіть на співчуття і поміч князя Д. Голіцина, домогтися радикальних змін у питанні про «прут» йому не вдалося. Численні клопотання, мотивовані доповіді, особисті прохання, що спрямовувалися у вищі урядові сфери, наражалися на холодну байдужість. У безпосередньо зацікавлених міністрів – військового і внутрішніх справ, а також у командира окремого корпусу внутрішньої сторожі, вони викликали злісне роздратування проти «неспокійного лікаря, дивного філантропа», який постійно домагався, за виразом всесильного графа Закревського, «незаслужених зручностей для в'язнів і розбещував їх своїми постійними вигадками».

Проте всі ці невдачі та пов'язані з ними доноси, погрози і навіть образи з боку можновладців не зломали Ф. Гааза. Не домігшись скасування нелюдської системи припровадження засланих у ручних кайданах у загальнодержавному масштабі, він наполегливо шукав шляху до обмеження, або хоча б часткової заміни іншими засобами. Зрештою Ф. Гааз домігся того, щоб прибуваючих у Москву «на пруті» засланих перековували у винайдені ним кайдани для ніг polegшеного типу («гаазовські»). Заслані таке нововведення сприйняли із захопленням: підв'язуючи досить довгий ланцюг кайданів до пояса, вони отримували можливість нормально пересуватися і мали вільні руки. Ф. Гааз протягом усього свого

життя не пропустив жодної партії, не знявши кого тільки можливо з прута. Ні вік, ні спад фізичних сил, ні постійні сутички з етапним начальством, ні відсутність засобів не могли відвернути його від цієї служби.

Відсутність засобів для виготовлення «гаазівських» кайданів він компенсував своїми щедрими пожертвуваннями, поки мав хоч які-небудь гроші, а потім пожертвуваннями своїх знайомих багатих людей, яким була несила відмовити старцю, що ніколи нічого не просив для себе.

До появи Ф. Гааза на Воробйових горах партії засланих затримували тільки на короткий час, що був необхідний для упорядкування списків і виконання інших формальностей. Щоб уникнути зайвої турботи, тюремна адміністрація намагалася якнайшвидше відправити прибуваючих арештантів далі, незважаючи на те, що серед них були люди дуже ослаблі, які страждали на важкі хвороби, у тому числі інфекційні. Ціною величезних зусиль Ф. Гаазу вдалося домогтися змін і в цьому. Насамперед, за його клопотанням продовжено до 7 днів термін перебування засланих у Москві. Потім йому було надане право оглядати всіх в'язнів, які прибували по етапу, а хворих затримувати до видужання. Нарешті, саме завдяки його турботам, у 1832 р. тюремний комітет виклопотав кошти на організацію лікарні на 120 ліжок при пересильній в'язниці. До цієї лікарні, що перейшла у безпосереднє завідування Ф. Гааза, він міг на якийсь, «через хворобу», поміщати засланих, знімати із них кайдани і поводитися із ними як із людьми, насамперед, нещасливими...

Федір Петрович дуже широко використовував можливості полегшення долі арештантів, що відкривались перед ним. Він затримував їх у Москві не тільки через хворобу (з 1838 по 1854 роки через лазарет пересильної в'язниці пройшло 12673 хворих), але і із інших причин: через хворобу одного із членів родини заарештованого, який добровільно слідує за ним на заслання; для очікування остаточного рішення по справах безвинно засуджених або результатів клопотання про матеріальну поміч сім'ї засланого, що залишається без засобів існування тощо. Наскільки широко користувався Ф. Гааз своїми правами, видно з того, що, наприклад, у 1834 році з партії у 132 особи він тимчасово затримав у Москві 50 осіб, а з партії у 134 особи – 54.

Контакти Ф. Гааза із засланими ніколи не обмежувалися лише медичними оглядами. Регулярно обходячи будівлі пересильної в'язниці, у яких розміщувалися прибуваючі етапи, він багато розмовляв з арештантами, щиро розпитував про їхні потреби, образи, турботи. І завжди намагався допомогти всім нужденним матеріальною підтримкою, захистом, доброзичливою порадою або просто ласкавим словом.

На це Федір Петрович не шкодував ні сил, ні часу. Він постійно допікав тюремному комітету проханнями заарештованих, клопотався про перегляд справ безвинно засуджених, про помилювання для похилих і важкохворих, домагався направлення до притулків звільнених старців безхатченків, сиріт померлих арештантів, знаходив засоби на організацію школи для дітей засланих тощо.

Незаперечний авторитет і любов московського населення Ф. Гааз завоював не тільки через свою тюремну діяльність, але й завдяки роботі в «поліцейській лікарні для безпритульних». Лікарня ця була створена винятково завдяки його наполегливості і самовідданим зусиллям.

Ф. Гааз домогся права приймати в цю установу для надання безкоштовної допомоги усіх хворих, яких піднімають на вулиці у критичному стані, забутих, покусаних, отруєних, обпалених.

Про те, наскільки Ф. П. Гааз використовував можливості, що відкрилися перед ним, свідчить той факт, що за останні десять років його життя в закладі лікувалося біля 30 тис. хворих, які знаходили тут «притулок і хліб, тепло і допомогу», левову частку із них склали діти-сироти.

З відкриттям поліцейської лікарні, Ф. Гааз «оселився при ній у двох невеличких кімнатах. Одержуючи усього 285 рублів 72 копійки в рік за посаду старшого лікаря, він вів надзвичайно скромне, заповнене безупинною працею життя. За свідченнями сучасників, Федір Петрович завжди підводився о шостій годині ранку, одразу вдягався і пив замість чаю... настій порічкового листка. До восьмої години він читав або власноручно готував ліки для бідних. О восьмій розпочинав у своїй же квартирі прийом хворих, котрих сходилося дуже багато. Прості люди бачили в ньому не тільки лікаря тілесного, але й духовного. До нього несли вони і розповідь про недуги, і гірку повість про скорботні та тяжкі сторони життя, від нього одержували вони ліки або наставлення, завжди добру пораду або мораль і дуже часто – допомогу.

О двадцятій годині Ф. Гааз ішов до поліцейської лікарні, а згодом їхав у тюремний замок і до пересильної в'язниці. Після скромної вечери, він відвідував впливових знайомих, щоб поклопотатися і попросити за бідних та беззахисних» [3, с. 70].

Ф. Гааз був надзвичайно скромним і тому йому не подобалося, коли згадували про його діяльність, ніколи не говорив про себе, а завжди за тих, за ким вболівало його серце... За однотайним свідченням оточуючих, він був «чистий, як дитя». І тільки неправда викликала у нього обурення. Роздаючи усе, що мав, ніколи він не просив матеріальної допомоги своїм «нещасливим», але радів, коли її надавали. За свідченнями сучасників, коли Ф. Гааз помер, усе майно, що залишилося після нього, складалося із кількох рублів і дрібних мідяків, із дешевих меблів, поношеного одягу, книг і астрономічних інструментів. Відмовляючи собі в усьому, старець мав тільки одну слабкість – утомлений від денних турбот, любив вночі дивитися на небо...

Останні роки життя були для нього особливо важкими. Давалися взнаки і похилий вік, і втома від багаторічної боротьби з бездушним і канцелярською зашкарублістю миколаївської адміністрації. Особливо це почало відчуватися після призначення у 1848 р. на посаду московського генерал-губернатора графа Закревського. Цей грубий і недалекий чиновник, який прибув до Москви в якості, як він сам говорив, «надійної опори проти руйнівних ідей, що погрожували з Заходу», ставився вкрай вороже до всіх починань Ф. Гааза.

Говорили навіть про його намір вислати «дивного філантропа» із Москви. Невідомо, чи був би здійснений цей намір, але усе розв'язала смерть: 16 серпня 1853р., після тяжкої хвороби Федір Петрович помер. Смерть улюбленого лікаря глибоко засмутила все населення Москви. Проводити його в останню путь зібралося біля 20 тисяч. Труну несли на руках до цвинтаря на Введенських горах. Але навіть і в ці сумні хвилини прискіпливість та ворожість графа Закревського не залишали «святого доктора». Як пише А. Коні, «...побойуючись безладдя, Закревський надіслав на похорони поліцмейстера з козаками. Але коли той побачив щирі гарячі сльози народу, то зрозумів, що зовнішня простота цієї церемонії і щирість скорботи юрби служать найкращою гарантією спокою, він відпустив козаків і змішавшись з юрбою, пішки попрямував на цвинтар» [3, 71].

Займаючись більше 20 років ґрунтовним вивченням проблем зарубіжної соціальної педагогіки, колектив кафедри соціальної роботи та педагогіки особливе значення надавав аналізу творчого доробку Джона Говарда. Діяльність цієї людини мала значний вплив на розвиток гуманізації пенітенціарної системи не тільки Англії, а й тодішньої царської Росії. Проаналізуємо окремі положення наукової біографії Дж. Говарда [2]. Джон Говард – філантроп, який належить до невеликої кількості людей, відзначених особливим почесним титулом. Багато людей придбало б собі титул «великого», але дуже невеликій кількості люди дають звання «справедливого». І саме тому слово «філантроп» пов'язане з ім'ям Дж. Говарда не без підстав.

Дж. Говард народився 15 вересня 1726 року в Емфілді. Його батько, який раніше займався торгівлею у Лондоні, був заможним і його було обрано в окрузі шерифом. У перші роки

свого життя Джон не привертав уваги нічим особливим. Був спокійним, простим, звичайним хлопчиком, який не виділявся ніякими особливими якостями, нахилами, здібностями та прагненнями. Зі своїми вчителями він трохи вивчав латинську та грецьку мови, зате з ранніх років він досить добре опанував сучасні мови і набув глибоких знань у природознавчій історії, географії та медицині.

Іще коли Дж. Говард був підлітком, помер його батько. Два роки він мандрував знаменитими містами Франції та Італії. За цей час Говард удосконалив знання з французької мови. Поселившись у Сток-Ньюпінгтоні, він почав вивчати медицину та метеорологію.

Одружився у віці 25 років та після трьох років подружнього життя залишився вдівцем. У цей час у Лісабоні трапився пам'ятний в історії землетрус. Ця подія стала причиною філантропічної спрямованості у діяльності Дж. Говарда; він прагнув полегшити тяжку долю жителів португальської столиці і тому вирушив до них на допомогу кораблем «Ганновер», який зрештою з усім екіпажем потрапив до рук французьких корсарів та був відведений до їхнього порту. З командою та пасажирами поводитися жорстоко – їх морили голодом й ув'язнили до темниці. Серце Говарда розривалося від обурення при такому поводженні із знедоленими співвітчизниками. З великими труднощами йому вдалося повернутися на батьківщину. Говард продовжував займатися наукою і у 1756 році був обраний членом Королівського Товариства. Через два роки він вдруге одружився. Пізніше, народивши сина, його дружина померла. Саме після її смерті розпочалася громадська діяльність Джона Говарда. У 1773 році його призначено бедфордським шерифом. У часи засідань він знаходився у суді, а коли закінчувалися денні слідства, ходив до темниці, щоб подивитися, у якому стані знаходяться ув'язнені. Джон Говард бачив брудну і тісну темницю без спеціальних приміщень для жінок, повітря у ній було важке, їжа – ще гіршою, а вода – нестерпною. Він вирішив присвятити себе дослідженню проблем реформування тюремної системи. Ця праця коштувала йому всього багатства і життя, що залишилося.

Швидко оглянувши усі лондонські тюрми, Дж. Говард відправився з тією ж метою на північ Англії. Пізніше він зробив такі ж спостереження у Західній Англії, Ірландії, Шотландії. Потім його було звільнено із займаної посади. Ця обставина пішла йому на користь, отже він міг займатися своєю справою. Йому, вільному від зайвих справ, перед тим, як видати свої спостереження над англійськими тюрмами, здалося доцільнішим спочатку об'їхати Францію, Нідерланди, Голландію та Німеччину, оглянути на континенті відомі та невідомі в'язниці, зібрати різні їх документи, оглянути їх улаштування, діяльність, а потім здобуті результати порівняти із станом вітчизняних тюрем. Повернувшись до Лондона, він видав свою чудову книгу «Про стан тюрем в Англії і Уельсі». На збирання матеріалів для неї він витратив 4 роки. Ця книга не залишилася без уваги. Одним із перших результатів її появи було виникнення питання: «Що робити з англійськими злочинцями?». Америка не хотіла більше приймати їх. Потрібне була нове вирішення проблеми. Потрібен був новий проект побудови відповідних будівель і Джон Говард добровільно погодився відправитися за кордон для збирання планів будівлі тюрем та інших необхідних і точних відомостей з цього питання. Він вирушив до Амстердаму, згодом відправився до Пруссії, Саксонії, Бельгії та Австрії.

Мандруючи по Європі, Говард вивчав умови утримання засуджених у тюрмах багатьох країн. Він продовжував допомагати бідним, на власні кошти збудував декілька будинків для людей похилого віку. Два рази, у 1781 та 1789 роках, приїздив до Росії. У 1789 році Джон Говард приїхав до Херсону. Говарду довелося припинити пенітенціарну реформаторську діяльність та спрямувати зусилля проти нового ворога – чуми. У боротьбі проти страшної хвороби він і втратив своє життя, намагаючись знайти причину та відкрити засіб лікування цієї хвороби.

Він помер 20 січня 1790 р. у Херсоні, від чуми. Перед смертю Говард попросив переслати до Англії заповіт і наказав поховати себе біля улюбленого місця останніх прогулянок – на дачі чиновника Дофіне (біля села Степанівка). Волю великого філантропа було виконано.

«... Самий правильний шлях до щастя не у бажанні бути щасливим, а в тому, щоб робити інших щасливими. Для цього потрібно прислухатися до потреб людей, піклуватися про них, не боятися праці, допомагаючи їм порадою і справою, словом, любити їх, причому, чим частіше виявляти цю любов, тим сильнішою вона буде ставати» (із листа Ф. Гааза своєму вихованцю).

Література:

1. Беца О. В. Джона Говарда пам'ятають у Києві // Британські обрії, 1997. – №3. – С. 7-8.
2. Вагнер Е.А., Расновский А. А., Ягупов П. Д. О самовоспитании врача. – М.: Медицина, 1971.
3. Кони А. Ф. Федор Петрович Гааз. Собр. соч. – М.: Юридическая литература, 1968. – Т. 5.

УДК:376-056.2:376.091.31.04

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ОСІБ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ В КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ: НІМЕЧЧИНА

О. М. Таранченко

У статті висвітлюються окремі аспекти формування наукових засад навчання дітей з порушеннями слуху в Західній Європі та розбудови системи спеціальної освіти дітей цієї категорії в Німеччині.

Ключові слова: система спеціальної освіти, «оральний метод», діти з порушеннями слуху.

Особенности формирования национальных систем специального образования лиц с нарушениями слуха в странах Западной Европы: Германия

В статье освещаются отдельные аспекты формирования научных основ обучения детей с нарушениями слуха в Западной Европе и создания системы специального образования детей этой категории в Германии.

Ключевые слова: система специального образования, «оральный метод», дети с нарушениями слуха.

Features of formation of of national education systems, specifically of persons with hearing violations in countries of western europe: germaniya

The article highlights some aspects of the scientific basis for teaching children with hearing loss in Western Europe and the development of special education children in this category in Germany.

Key words: special education, «oral method», the children with hearing impairments.

Модернізація освіти та трансформаційний розвиток спеціальної освіти на сучасному етапі дають підстави до перегляду окремих сторінок поступу педагогічної думки, оскільки саме вони можуть окреслити ті тенденції, які мали визначальний вплив на її сьогоденні обриси та можуть стати дороговказом на найближчу перспективу, оскільки розвиток національної системи освіти нерозривно пов'язаний зі світовим історико-педагогічним процесом.

Окремий інтерес становлять періоди докорінних змін в політиці, ідеології, соціально-економічній та соціокультурній сферах різних країн, що позначилися на відповідних